

Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi

(2021) Cilt-Vol 3, Sayı-No 2, s-p:145-152

Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin Finansal Davranış ve Finansal Tutum Düzeylerinin Belirlenmesi: KTÜ Örneği

Gökhan Yılmaz¹
Ferit Sevim²

Öz

Amaç: Toplumun geleceği olarak görülen üniversite öğrencileri, finansal sistemlerin sürdürülebilirliği için ayrı bir öneme sahiptir. Finansal davranış ve finansal tutum, bireylerin ekonomik açıdan güçlenmesi, finansal sistemlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve ekonomik sistemlerin sağlıklı işleyişi için gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle finansal okuryazarlık, davranış ve tutum düzeylerinin ölçülmesi politika ve strateji geliştirmek için önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda yapılan çalışmada Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü'nde öğrenim gören katılımcıların finansal davranış ve finansal tutum düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmada finansal davranış ölçeği ve finansal tutum ölçeği kullanılmıştır. Çalışmaya Sağlık Yönetimi programında öğrenim gören 189 öğrenci katılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır ve değişken arasındaki farkı belirlemek için T testi ve ANOVA testi yapılmıştır. Finansal davranış ve finansal tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon testi yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmada öğrencilerin finansal davranış puan ortalamalarının ($\bar{x}=61,58$) iyi düzeyde; finansal tutum puan ortalamalarının ($\bar{x}=28,45$) orta düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca finansal davranış puanı ile finansal tutum puanı arasında ($r=0,437$) pozitif yönlü anlamlı doğrusal bir ilişkiye rastlanmıştır. Finansal davranış ve tutum düzeylerinin, yaşam kalitesini artırmak ve finansal sistemin sürdürülebilirliği için daha yüksek düzeyde olması gerektiği düşünülmüş, geliştirilecek strateji ve politikalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Üniversite öğrencileri,
Finansal davranış,
Finansal tutum,
Finansal okuryazarlık,

Makale Hakkında

Geliş: 17.02.2021

Kabul: 26.07.2021

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Trabzon, Türkiye, E-mail: gyilmaz@ktu.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-9564-0427

² Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Trabzon, Türkiye, E-mail: feritsevim@ktu.edu.tr, ORCID No: 0000-0001-6935-9650

Determining the Financial Behavior and Financial Attitude of Health Management Students: The Case of KTU

Abstract

Objective: University students, who are seen as the future of society, have a special importance for the sustainability of financial systems. Financial behavior and financial attitudes are considered necessary for the economic empowerment of individuals, ensuring the sustainability of financial systems and healthy functioning of economic systems. Therefore, measuring levels of financial literacy, behavior and attitude is important for developing policy and strategy. It is also true that university students, who are seen as the future of society, have a different importance in this regard. In this respect, the financial behavior and financial attitude levels of the participants studying in the Health Management department of Karadeniz Technical University Faculty of Health Sciences were tried to be measured.

Materials and Methods: The study used the financial behavior scale and the financial attitude scale. In the study, 189 students who studied in Health Management program participated. Descriptive statistical methods were used for the analysis of the data obtained and T-test and ANOVA test were performed to determine the difference between the variable. Pearson correlation test was conducted to determine the relationship between financial behavior and attitude.

Results and Conclusion: The relationship between financial behavior and financial attitude has been determined. The study found that students' financial behavior averages ($\bar{x}=61,58$) a good level of points; financial attitude points averages ($\bar{x}=28,45$) were observed to be medium. In addition, a positive ($r = 0.437$) significant linear relationship was found between financial behavior score and financial attitude score. Since financial behavior and attitude levels should be higher for improving quality of life and sustainability of the financial system, recommendations have been made for strategies and policies to be developed.

Keywords

*University students,
Financial behavior,
Financial attitude,
Financial literacy*

About Article

Received:

02.17.2021

Accepted:

07.26.2021

GİRİŞ

Günümüzde bireylerin ihtiyaç ve isteklerine yönelik yapmış oldukları tüketim giderek artmaktadır. Gelişen teknoloji ve küreselleşmenin etkisiyle birlikte tüketicilerin kaynaklarını kullanarak istedikleri mal ve hizmetlere ulaşması kolaylaşmıştır. Ancak finansal piyasaları takip etme, finansal kaynakları kullanırken rasyonel karar verebilme, kaynakları etkili ve verimli kullanarak tasarruf etme vb. gibi davranışlarda bulunurken finansal bilgiye sahip olma gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bireylerin finansal bilgi gereksinimlerinin giderilmesi ve finansal anlamda vermiş oldukları kararların etkinliğinin sağlanması bilgi düzeyinin yüksek olması ile mümkün olmaktadır. Genellikle parasal konularda ve finans hakkında bir dizi beceri ve bilgi olarak nitelendirilen finansal okuryazarlığın birden çok tanımı vardır. Government Accounting Office (2004)'e göre finansal okuryazarlık, para yönetimi ile ilgili mevcut kararlar ve gelecekteki kullanım için etkili önlemler almak olarak tanımlanmıştır. National Educators Council (2020) tanımına göre ise bireylerin finansal konularda kişisel, aile ve küresel hedefleri gerçekleştirebilmek için güvenilir bir şekilde etkili karar verebilmesini sağlayan bilgi ve becerilere sahip olmaktır. Atkinson ve Messy (2012)'ye göre finansal okuryazarlık, farkında olmanın, bilginin, becerinin, tutumun ve davranışların bir kombinasyonudur. Sağlıklı finansal kararlar vermek bireylerin finansal refahını sağlamak için önemlidir. Finansal okuryazarlık, günümüzde temel bir beceri olarak kabul edilmektedir ve tüketiciler için giderek karmaşıklaşan bir alan haline gelmektedir. Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (2020) (FODER)'e göre, "*bireylerin para kullanma ve yönetimi hakkında sahip olduğu bilgiyle değerlendirme yapması ve etkili karar verebilme becerisidir.*" Başka bir ifadeyle bireylerin elde ettikleri gelirleri, yapmış oldukları birikimleri ve yatırımları rasyonel bir şekilde değerlendirerek, bütçe yönetimi yetkinliğine sahip olmaları olarak da tanımlanabilmektedir. Farklı ülkelerde yapılan çalışmalar incelendiğinde bireylerin birçoğunun kendi finansal kaynaklarını kullanamadıkları görülmektedir. Bunu yanı sıra bireylerin birçoğu faiz bileşimi, paranın zaman değeri, enflasyon gibi temel finansal terimleri anlayamamaktadır (Agarwal vd., 2009; Calvet vd., 2007).

Finansal konularda karar alırken gelecekte önemli bir sorumluluk alacak olan üniversite öğrencilerinin, kararları alırken etkinlik göstermeleri, finansal okuryazarlık düzeyleri ile direkt olarak ilişkilidir. Bireyler yıllarının birçoğunu akademik eğitim almak için harcamaktadır. Akademik eğitim alan öğrencilerin çoğu ya düşük gelire sahip ya da ebeveynlerinin desteklerine güvenmektedir. Dolayısıyla finansal yönetimde birçoğu finansal sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Buna ek olarak düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip bireylerin finansal performansları olumsuz etkilenmektedir. Bu durumun özellikle orta ve üst düzey yönetici pozisyonlarında çalışacağı düşünülen öğrenciler için daha önemli olduğu düşünülmektedir (Delaune vd., 2010). Finansal okuryazarlığın bir öğrencinin finansal durumuna olan etkisini artırabileceğini, bunun da tercih edilen bir kariyer veya seçeceği alanı etkileyebileceği ileri sürülmüştür (Askew vd., 2013). Üniversite düzeyindeki öğrencilerin mevcut finansal konulardaki davranışları ve bilinç düzeylerinin etkileri ömür boyu sürmektedir. Ayrıca finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması, bireylerin finansal durumlarını analiz edebilmelerini ve karşılaşılabilecekleri finansal sorunlar karşısında rasyonel karar vermelerini sağlayacaktır (Britt vd., 2017; Sarigül, 2014).

Finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğu ülkelerde refah seviyesinin de yüksek olduğu görülmüş ve ülkelerin finansal okuryazarlık konusu üzerinde çalışmaları gerektiği ortaya çıkmıştır. Bireylerin finansal anlamda sergiledikleri tutum ve davranışlarının refah seviyeleri üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Bu sebeple finansal okuryazarlık düzeyine yönelik yapılan çalışmalarda tutum ve davranışların da belirlenmesi önem kazanmaktadır (Atkinson ve Messy, 2012). Bireyin finansal konularda kendini yeterli hissetmesi ve finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olması pozitif finansal davranışlar göstermesini de etkilemektedir. Bu durumun tersine; bu alanları karmaşık bulan ve sıkıcı olduğunu düşünenlerin finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan bireyler ise negatif finansal davranışlar sergileme eğilimindedir (Nash, 2011).

Finansal okuryazarlık, yükseköğretimde giderek daha önemli bir konu haline gelmektedir. Özellikle işletme, finans, yönetim gibi alanları içeren bölümlerde öğrenim gören öğrenciler için daha da önem kazanmaktadır. Üniversitelerde bu alanlarda öğrenim gören öğrencilerin gelecekteki çalışma alanları düşünüldüğünde birçoğu ekonomi alanında, sağlık sistemindeki kurumların önemli pozisyonlarında, finans kurumları gibi birçok kurumda karar verici olarak çalışacak bireylerdir. Günümüzde de önemli bir konu haline gelen finansal okuryazarlık kavramının toplum tarafından daha bilinir hale getirilmesi ve finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenerek, finansal okuryazarlık düzeyine etki eden faktörlerin (demografik özellikler vb.) belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmada, çalışmaya katılan öğrencilerin finansal bilgi, davranış ve tutumlarının ölçülmüş ve bunlara etki eden demografik değişkenler incelenmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi bölümünde öğrenim gören (1,2,3 ve 4. Sınıf) öğrencilerin bazı demografik özelliklerine göre finansal davranış ve finansal tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek ve finansal davranış ve finansal tutum arasındaki ilişkiyi saptamaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki ifadelerin yanıtları aranacaktır.

- H₁: Katılımcıların finansal davranış düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında bir ilişki vardır.
- H₂: Katılımcıların finansal davranış düzeyleri ile sınıf değişkeni arasında bir ilişki vardır.
- H₃: Katılımcıların finansal davranış düzeyleri ile anne öğrenim düzeyi değişkeni arasında bir ilişki vardır.
- H₄: Katılımcıların finansal davranış düzeyleri ile baba öğrenim düzeyi değişkeni arasında bir ilişki vardır.
- H₅: Katılımcıların finansal davranış düzeyleri ile ailenin toplam geliri değişkeni arasında bir ilişki vardır.
- H₆: Katılımcıların finansal tutum düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında bir ilişki vardır.
- H₇: Katılımcıların finansal tutum düzeyleri ile sınıf değişkeni arasında bir ilişki vardır.
- H₈: Katılımcıların finansal tutum düzeyleri ile anne öğrenim düzeyi değişkeni arasında bir ilişki vardır.
- H₉: Katılımcıların finansal tutum düzeyleri ile baba öğrenim düzeyi değişkeni arasında bir ilişki vardır.

- H₁₀: Katılımcıların finansal tutum düzeyleri ile ailenin toplam geliri değişkeni arasında bir ilişki vardır.
- H₁₁: Katılımcıların finansal davranışları düzeyleri ile finansal tutum düzeyleri arasında bir ilişki vardır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü'nde öğrenim gören 241 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem seçilmemiş tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya 204 öğrenci katılmış eksik ya da hatalı verilerin bulunduğu veriler değerlendirmeye dâhil edilmemiş 189 anket formu analiz edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada ölçme aracı olarak öğrencilerin, cinsiyet, sınıf, anne ve baba öğrenim düzeyi, ailelerinin aylık toplam gelir miktarı gibi sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri ile ilgili sorular ve Barmaki'nin (2015) çalışmasında kullandığı "Finansal Davranış Ölçeği" ile "Finansal Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik düzeyi, Barmaki (2015) tarafından yapılmış ve Türkçe'ye uyarlanmıştır.

Anketin birinci bölümünde demografik, sosyo-ekonomik özelliklere yönelik 5 ifade, ikinci bölümde finansal davranış ölçeğinde 5'li likert tipinde 16 ifade ve üçüncü bölümde finansal tutum ölçeğinde bulunan 5'li likert tipinde 9 ifade olmak üzere toplam 30 ifadeden oluşmaktadır. Öğrencilerin finansal davranış ve finansal tutum ölçeği maddeleri puan ortalamaları belirlenen sınır değerleri ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Kullanılan ölçekler 5 kademeli ve 4 aralık değeri olduğundan (4:5=0,8) bu değerler 1'den itibaren başlayarak 5'e kadar 0.8 olarak değerlendirilmiştir (1-1.8 "çok zayıf", 1.8-2.6 "zayıf", 2.6-3.4 "orta", 3.4- 4.2 "iyi", 4.2-5.0 "çok iyi").

Verilerin Analizi

Araştırmada katılımcıların tanımlayıcı özelliklerini belirlemek amacıyla betimleyici istatistiklerden yararlanılmıştır. Finansal tutum ve finansal davranış puan ortalamalarının demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı grup sayısı iki ise iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi (t testi), grup sayısı ikiden fazla ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Finansal davranış ve finansal tutum arasındaki ilişkiyi saptamak için de Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Veriler anket yöntemi ile toplanmış ve IBM SPSS Statistics 22 programında analiz edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsamı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü'nde öğrenim gören öğrencileri kapsamaktadır. Bu nedenle, bu araştırmanın sonuçlarının diğer öğrencilere genelleme yapılamaz olması araştırmayı sınırlandırmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışma için KTÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından 63582098-299-E.623 sayılı ve 11.09.2020 tarihli kurum izni ve KTÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 26014373-050.01.04-E.91339 sayılı 18.12.2020 tarihli etik kurul izni alınmıştır.

BULGULAR

Verilerin güvenilirlik analizi Cronbach Alpha katsayısı ile analiz edilmiş; finansal davranış ölçeği için 0,76, finansal tutum ölçeği için 0,61 bulunmuş ve verilerin orta derecede güvenilir olduğu kabul edilmiştir (Özdamar, 2002). Çalışmada verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığı, çarpıklık ve basıklık ölçülerine bakılarak araştırılmıştır. Verilerin basıklık çarpıklık değerleri -2 ile +2 arasında olduğunda normallığe yakın bir dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (George, 2011). Yapılan analizler sonucunda verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri +2 ile -2 arasında olduğundan normal dağılım gösterdiği varsayılmıştır. Çalışmada, öncelikle araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sosyo-ekonomik, demografik ve tanımlayıcı bilgileri ortaya konulmuştur.

Tablo 1. Sosyoekonomik ve Demografik Değişkenlere Ait Veriler

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Erkek	43	22,8
	Kadın	146	77,2
Sınıf	1.Sınıf	54	28,6
	2.Sınıf	48	25,4
	3.Sınıf	45	23,8
	4.Sınıf	42	22,2
Anne Öğrenim Düzeyi	İlkokul ve daha az	54	28,6
	Ortaokul	76	40,2
	Lise	42	22,2
Baba Öğrenim Düzeyi	Üniversite ve üstü	17	9,0
	İlkokul ve daha az	31	16,4
	Ortaokul	54	28,6
Aylık Aile Toplam Geliri	Lise	60	31,7
	Üniversite ve üstü	44	23,3
	1000 TL ve altı	14	7,4
	1000-1999 TL	31	16,4
	2000-2999 TL	63	33,3
	3000-3999 TL	39	20,6
Toplam	4000-4999 TL	21	11,1
	5000 TL ve üstü	21	11,1
		189	100

Tablo 1. İncelendiğinde katılımcıların %77,2 'sinin kadın, %22,8'inin erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların %28,6'sını 1. sınıf, %25,4'ünü 2. Sınıf, % 23,8'ini 3. Sınıf ve %22,2'sini 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcıların anne öğrenim düzeylerinin %40,2 ile en yüksek oranın ortaokul düzeyinde olduğu görülürken, baba öğrenim düzeyinde %31,7 ile lise olduğu görülmüştür. Katılımcıların %33,3'ünün aylık aile toplam geliri 2000-2999 TL arasındadır.

Tablo 2. Finansal Davranış Ölçeğine İlişkin Puan Ortalaması

Finansal Davranış İfadeleri	N	Ortalama	Standart Sapma
"Satın alırken dikkatlice düşünürüm"	189	4,23	0,783
"Faturalarımı zamanında ederim"	189	4,48	0,755
"Kişisel finansal konuları ve olayları yakından takip ederim"	189	3,22	1,064
"Uzun vadeli hedefler belirler ve bunları başarmak için çaba gösteririm"	189	3,71	0,931
"Gelir ve giderlerim için bir bütçe yapar ve uygularım"	189	3,80	1,092
"Ailemde günlük para idaresi konularında kişisel ve ortak sorumluluk alırım"	189	3,84	1,115
"Son 1 yıl içinde farklı şekillerde (döviz, altın, mevduat hesabı, evde tutma vb.) tasarruf yaptım"	189	2,69	1,470
"Finansal bir ürün satın alırken ürünü satın aldığım yerden bilgi toplar ve satın alma kararımı topladığım bu bilgiye dayalı olarak veririm"	189	3,49	1,188
"Finansal bir ürün satın alırken bağımsız kaynaklardan (konunun uzmanı vb.) bilgi toplar ve satın alma kararımı topladığım bu bilgiye dayalı olarak veririm"	189	3,30	1,262
"İhtiyaçlarımı karşılamayacağım duruma düşene kadar borç almam"	189	4,57	0,833
"Yatırım kararı alırken risk ve getirisini dikkate alırım"	189	4,20	0,904
"Kredi kartı borcumun tamamını ederim"	189	4,26	1,048
"Elime geçen paradan daha fazla harcama yaparım"	189	2,27	1,253
"Kredi kartımın maksimum harcama limitine ulaşırım"	189	1,97	1,246
"Kredi borçlarımı ödemek için nakit avans kullanırım"	189	1,84	1,245
"Harcamalarımı azaltmanın yollarını ararım"	189	3,89	1,077
Toplam	189	61,58	17,266

Tablo 2.'de öğrencilerin finansal davranış ölçeği puan ortalamaları görülmektedir. Ölçek genelinde alınan toplam puan arttıkça, olumlu finansal davranış eğiliminin de arttığı söylenebilir. Öğrencilerin finansal davranış ölçeği puan ortalamasının $\bar{x}=61,58$ ile iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçeğin maddelere ilişkin puanları ortalamaları ise $\bar{x}=1,84$ ile $\bar{x}=4,57$ arasında değişiklik göstermektedir.

Tablo 3. Finansal Tutum Ölçeğine İlişkin Puan Ortalaması

Finansal Tutum İfadeleri	N	Ortalama	Standart Sapma
"Para sadece harcamak içindir"	189	3,24	1,235
"Para ile ilgili konular sıkıcı ve zordur"	189	2,89	1,229
"Uzun dönem finansal geleceğime yönelik çok fazla düşünmek beni rahatsız eder"	189	2,86	1,140
"Para yaşamda mutlu olmak için önemli değildir"	189	2,31	1,154
"Finansal açıdan bugün için yaşamak hoşuma gider"	189	3,17	1,232
"Finans dilini anlayabilme yeteneğim zayıftır"	189	3,39	0,948
"Finansal konularda karar vermeden önce finansal bilgi edinmek için çok zaman ve çaba harcamam"	189	3,14	1,043
"Finansal durumumda büyük bir fark yaratmak için fazla çabalamayı düşünmüyorum"	189	3,56	0,985
"Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum"	189	3,89	1,064
Toplam	189	28,45	10,03

Tablo 3.'te öğrencilerin finansal tutum ölçeği aritmetik ortalamaları verilmektedir. Ölçek genelinde alınan toplam puan arttıkça, olumlu finansal tutum eğiliminin de arttığı söylenebilir. Ölçek maddelerinin ortalamaları finansal tutum ölçeğindeki puanlama gibi değerlendirilmiştir. Öğrencilerin finansal tutum ölçeği puan ortalamasının $\bar{x}=28,45$ ile orta düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçeğin maddelere ilişkin puanları ortalamaları ise $\bar{x}=2,31$ ile $\bar{x}=3,89$ arasında değişiklik göstermektedir.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre T-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{x}	S	t	p
Finansal Davranış	Erkek	43	61,07	,5764	-,462	0,644
	Kadın	146	61,73	,4980	-,427	0,671
Finansal Tutum	Erkek	43	28,41	,4934	-,069	0,945
	Kadın	146	28,46	,4228	-,063	0,950

$p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Öğrencilerin cinsiyet durumlarına göre finansal davranış ve tutum puanlarına ilişkin yapılan t-testi sonuçları Tablo 4.'te gösterilmiştir. Tablo 4. incelendiğinde kadın öğrencilerin finansal davranış ($\bar{x}=61,73$) ve finansal tutum ($\bar{x}=28,46$) puan ortalamalarının erkek öğrencilerin finansal davranış (61,07) ve finansal tutum ($\bar{x}=28,41$) puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Ancak p değeri 0,05'ten büyük olduğundan cinsiyet değişkeninin, finansal davranış ve finansal tutum puan ortalamalarına ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Demografik Özelliklere İlişkin Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

	Anne Öğrenim Durum	N	\bar{x}	S	F	p	Fark
Finansal Davranış	İlkokul ve daha az	54	62,05	8,19	0,083	0,969	-
	Ortaokul	76	61,40	8,17			
	Lise	42	61,32	8,62			
	Üniversite ve üstü	17	61,47	8,48			
Finansal Tutum	İlkokul ve daha az	54	28,61	3,75	0,042	0,988	-
	Ortaokul	76	28,39	3,84			
	Lise	42	28,35	4,45			
	Üniversite ve üstü	17	28,47	4,00			
	Baba Öğrenim Durum	N	\bar{x}	S	F	p	Fark
Finansal Davranış	İlkokul ve daha az	31	62,93	9,08	0,948	0,419	-
	Ortaokul	54	62,25	7,75			
	Lise	60	60,21	8,27			
	Üniversite ve üstü	44	61,65	8,24			
Finansal Tutum	İlkokul ve daha az	31	28,48	4,43	0,31	0,818	-
	Ortaokul	54	28,03	3,93			
	Lise	60	28,73	3,75			
	Üniversite ve üstü	44	28,56	3,95			
	Aylık Toplam Gelir	N	\bar{x}	S	F	p	Fark
Finansal Davranış	1000 TL altı	14	61,07	10,09	0,961	0,443	-
	1000-1999 TL	31	63,38	6,91			
	2000-2999 TL	63	62,19	8,26			
	3000-3999 TL	39	59,74	9,20			
	4000-4999 TL	21	62,42	7,69			
	5000 TL ve üstü	21	60,00	7,31			
Finansal Tutum	1000 TL altı	14	29,57	3,45	1,682	0,141	-
	1000-1999 TL	31	29,67	3,10			
	2000-2999 TL	63	28,12	4,11			
	3000-3999 TL	39	28,74	3,77			
	4000-4999 TL	21	27,85	4,41			
	5000 TL ve üstü	21	26,95	4,32			

*p<0,001 düzeyinde anlamlıdır

Öğrencilerin finansal davranış ve finansal tutum puan ortalaması demografik özelliklere göre incelendiğinde; Tablo 5'te görüldüğü gibi finansal davranış ve finansal tutum puan ortalamalarının istatistiksel olarak önemsiz olduğu görülmektedir (p>0,05).

Finansal davranış ve finansal tutum puan ortalaması en yüksek olan ailelerin aylık toplam gelirinin 1000-1999 TL arasında iken; finansal davranış ve finansal tutum puan ortalaması en düşük olan ailelerin gelir düzeyinin 5000 TL ve üstü olduğu söylenebilir. Ancak yapılan çalışmada ailenin aylık toplam gelir düzeyinin farklı olması da öğrencilerin finansal davranış ve finansal tutum puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tablo 6. Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Finansal Davranış	Finansal Tutum
Finansal Davranış	r	1,00	
	p	0,437*	
Finansal Tutum	r	0,000	1,00
	p		0,000

*p<0,001 düzeyinde anlamlıdır

Finansal davranış ve finansal tutum arasındaki ikili ilişkilerin yönünü ve gücünü belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Buna göre finansal davranış puanı ile finansal tutum puanı arasında (r=0.437), pozitif yönde anlamlı doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Bu durumda çalışmada H₁, H₂, H₃, H₄, H₅, H₆, H₇, H₈, H₉, H₁₀ hipotezleri reddedilirken, H₁₁ hipotezi kabul edilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutum her bir bireyde ne kadar önemliyse üniversite öğrencileri için de bir o kadar önemlidir. Günümüzde birçok öğrenci satın alma, fatura ödeme, yatırım yapma, kredi kartı kullanma gibi davranışlarda bulunmaktadır. Aynı zamanda tasarruf yapma, finansal konular üzerine düşünme, karar verme durumunda kalmaktadır. Çalışma sonuçları incelendiğinde 10 öğrenciden 8'i satın alma davranışında bulunurken her zaman ya da genellikle dikkatlice düşündüğü görülmektedir. Faturalarını her zaman zamanında ödeyen öğrencilerin sayısının %59,8 olduğu dikkat çekmektedir. Kişisel ve finansal konuları ve olayları her zaman yakından takip edenlerin sayısı %15,9, genellikle takip edenlerin sayısı %19,0'dur. Bu oranların günümüz teknolojisinde bilgiye erişimin kolaylığı düşünüldüğünde üniversite öğrencileri açısından düşük düzeyde kaldığı düşünülmektedir. Öğrencilerin yalnızca %30,2'sinin her zaman gelir ve giderleri için bütçe yaptığı ve uyguladığı görülmüştür. Bunun sebebinin öğrencilerin finansal kaynaklarının kısıtlı olması ve birçoğunun ebeveynlerine bağlı olarak düzenli gelirlerinin olmaması olduğu düşünülmektedir. Sarigül (2014)'ün çalışmasında finansal okuryazarlık ile ilgili genel bilgi sorularının yanında tasarruf, bankacılık, risk ve sigorta ile yatırıma yönelik sorular da öğrencilere sorulmuştur. Öğrencilerin % 63'ü genel bilgi, %75'i tasarruf, %67'si bankacılık, %69'u risk ve sigorta son olarak %56'sı yatırım sorularına doğru yanıt vermiştir. Çalışmanın bulgularına göre 100 üzerinden 80 (%80 ve üstü puan) ve üzeri puan alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olarak nitelendirilmiştir.

Sabri ve MacDonald (2010)'un çalışma sonuçlarına göre finansal okuryazarlık düzeyi arttıkça tasarruf davranışlarının da arttığı saptanmıştır. Ergün vd. (2014)'ün çalışmasındaki bulgular incelendiğinde yalnızca faiz, enflasyon ve borsanın işleyişine yönelik sorular sorularda doğru cevap yüzdesi yanlış cevap yüzdesinden daha fazla olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin genel olarak finansal davranış puan ortalaması $\bar{x}=61,58$ bulunmuştur. Bu ortalamaya göre finansal davranışlarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrenciler “uzun dönem finansal geleceğine yönelik çok fazla düşünmek beni rahatsız eder” ifadesine %33,3 oranında katıldığı %10,1 oranında kesinlikle katıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin finansal gelecekleri konusunda düşünmek istememesinin nedeninin geleceğe yönelik olan belirsizlik ve kaygılar olabileceği düşünülmektedir. Finans dilini anlayabilme yeteneğim zayıftır ifadesine öğrencilerin %37'si kararsız olduğunu belirtmiş, %11,6'sı katıldığını %3,7'si ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Buna göre öğrencilerin yaklaşık üçte biri finansal terimleri bilip bilmediği konusunda farkındalığa sahip değildir. Finansal okuryazarlığın temelini oluşturan genel finansal terimler finansal davranış ve finansal tutum açısından da büyük öneme sahiptir. Öğrencilerin genel olarak finansal tutum puan ortalaması $\bar{x}=28,45$ bulunmuştur. Bu ortalamaya göre finansal tutumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Rosacker vd. (2009) tarafından yapılan çalışmada finans eğitimin finansal konular üzerinde etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilere bir dönem boyunca eğitimler verilmiş ve sonuçlar incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda yapılan değerlendirmelere göre eğitim sonrasında eğitim öncesine göre finansal okuryazarlık düzeylerinde artış olduğu görülmüştür.

Finansal davranış ve finansal tutum düzeyleri ile demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi, aile toplam geliri) arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Literatür incelendiğinde, bu çalışmadaki bulguların aksine bazı çalışmalarda elde edilen veriler erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık, davranış ve tutum puanlarının kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir (Volpe vd., 1996; Chen ve Volpe, 1998; Sarıgül, 2014; Kılıç vd., 2015; Contuk, 2018; Kocabıyık ve Teker, 2018; Acaravcı ve Bediroğlu, 2019). Yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde anne öğrenim düzeyinin finansal davranış ve finansal tutum üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu görülmektedir. Clarke vd. (2005) tarafından yapılan çalışmada finansal davranış ve finansal tutum düzeyleri yüksek olan anne ve babanın, diğer aile bireyleri ile bu bilgiyi paylaştıkları ve finansal davranış ve finansal tutum düzeylerini etkilediği görülmüştür. Ansong ve Gyensare (2012) tarafından, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada anne öğrenim düzeyi arttıkça finansal davranış ve finansal tutum ortalamalarının da arttığı sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmada kullanılan değişkenlerin öğrencilerin finansal davranış ve finansal tutum puan ortalaması öğrenim gördükleri sınıfa ve baba öğrenim düzeyine göre yapılan analiz sonuçlarında da istatistiksel olarak önemsiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç daha önceki yapılan araştırmalarda ortaya çıkan finansal davranış ve finansal tutum puanlarının sınıfa göre ve baba öğrenim durumuna göre farklılık göstermediği diğer çalışmaların sonuçlarını desteklemektedir (Barmaki, 2015; Ergün vd., 2014; Karadeniz vd., 2019).

Günümüzde teknolojinin gelişmesinin yanı sıra finansal piyasaların hızlı bir şekilde gelişmesi ve ekonomik büyümenin de sağlanmasıyla bireylerin finansal piyasalardan uzak kalması mümkün olmamaktadır. Bireylerin mal ya da hizmet alımında yapacağı finansal davranışların önemi de giderek artmaktadır. Finansal bilgiye sahip olmanın ve bu doğrultuda rasyonel karar verebilmenin, bireylerin finansal kaynaklarını iyi bir şekilde yönetebilmelerini, tasarruf yapmalarını, geleceğe yönelik olarak planladıkları yatırımlarla yaşam kalitelerini arttırdığı düşünülmektedir. Bireyler almış oldukları finansal eğitim ile finans konusunda gereken bilgi becerileri edinerek finansal açıdan karşılaştıkları risklere karşı da önlem alarak kendilerini koruyabilirler. Ancak bireylerin çoğu geleceğe yönelik finansal planlar yapmakta zorlanırken finansal kaynakları yönetme konusunda da etkili kararlar verememektedir. Bu durumda finansal okuryazarlığın hem bireysel hem toplumsal önemi ortaya çıkmaktadır.

Finansal okuryazarlık daha rasyonel kararlar vererek yaşam kalitesinin yükseltilmesinin yanında fiziksel ve psikolojik refahı artırması nedeniyle birey ve aile açısından son derece önemli bir konudur. Bireysel olarak finansal sistemler konusunda bilgi sahibi olan birey, kendi adına doğru kararlar verirken yapısal olarak bakıldığında toplumsal olarak da doğru kararlar verebilmektedir. Bununla birlikte günümüzde üniversite eğitimi alan öğrencilerin birçoğu gelecek dönemde finansal sistemlerde önemli kararlar alabilen, sağlık, sosyal, kültürel, ekonomi gibi alanlarda sistemin güçlü bir halkası olma potansiyeli taşıyan bireylerdir. Yaşam kalitesinin artırılmasını hedefleyen ülkeler her ne kadar finansal okuryazarlık üzerine iyileştirme çalışmaları, politikalar geliştirmiş olsa da geçmişte yapılan birçok çalışma incelendiğinde bu çalışmada da olduğu gibi bireylerin finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutum düzeylerinin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir.

Finansal okuryazarlık, davranış ve tutum düzeylerinin yükseltilmesi için üniversitede işletme, iktisat, muhasebe alanları nda öğrenim gören öğrencilere daha kapsamlı ve ayrıntılı bilgi aktarılması gerektiği düşünülmektedir. Diğer alanlarda eğitim gören öğrenciler için finansal okuryazarlığın seçmeli ders programlarına eklenmesi; üniversiteden sonraki yaşamlarında finansal konularda güvenlerini arttıracak ve sorumluluk almalarını sağlayacaktır.

Finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesini amaçlayan sivil toplum kuruluşları, kamu kuruluşları, diğer ortak paydaşlar ile işbirliği yapılarak daha fazla kitleye ulaşılmalıdır. Toplumsal düzeyde finansal okuryazarlık konusunda bireyler yetiştirmek ve farkındalık oluşturmak için ortak bir finansal okuryazarlık terminolojisi ile verilen eğitimler yaygınlaştırılmalıdır. Finansal okuryazarlık eğitimi mümkün olduğunca erken yaşta verilmeye başlanmalı, temel finansal terimler (yatırım, bütçe, tasarruf vb.), anlatılmalıdır. Farklı düzeydeki gruplar (yaş, eğitim düzeyi vb.) için farklı farklı eğitim kitleri düzenlenmelidir. Finansal davranış ve finansal tutumun ekonomik sistemin sağlıklı işleyişine açısından hem bireysel hem toplumsal önemi anlatılmalıdır. Finansal davranış ve tutumlarında rasyonel olarak karar verebilen bireyler olarak kariyerlerine devam edebilmeleri sağlanmalıdır. Araştırmada elde edilen sonuç ve önerilerin; finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutum düzeylerine dair önemli katkılar sunabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Acaravcı, S. K., & Bediroğlu, K. (2019). Finansal Okuryazarlık: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Üzerine Uygulama. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 30-51.
- Agarwal, S., Driscoll, J. C., Gabaix, X., & Laibson, D. (2009). The age of reason: Financial decisions over the life cycle and implications for regulation. *Brookings Papers on Economic Activity*, 2009(2), 51-117.
- Ansong, A., & Gyensare, M. A. (2012). Determinants of university working-students' financial literacy at the University of Cape Coast, Ghana. *International Journal of Business and Management*, 7(9), 126.
- Askew, A., Georing, M., Rysdahl, I., Smith, C., & Wang, L. (2013). Financial Literacy And Perceptions Of Post-College Life Of Undergraduates. St. Olaf College. Retrieved from <https://wp.stolaf.edu/sociology/files/2013/06/Financial-Literacy-and-Perceptions-of-Post-College-Life-of-Undergraduates.pdf>
- Atkinson, A., & Messy, F.-A. (2012). Measuring financial literacy: Results of the OECD/International Network on Financial Education (INFE) pilot study.
- Barmaki, N. (2015). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi örneği. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Britt, S. L., Ammerman, D. A., Barrett, S. F., & Jones, S. (2017). Student loans, financial stress, and college student retention. *Journal of Student Financial Aid*, 47(1), 3.
- Calvet, L. E., Campbell, J. Y., & Sodini, P. (2007). Down or out: Assessing the welfare costs of household investment mistakes. *Journal of Political Economy*, 115(5), 707-747.
- Chen, H., & Volpe, R. P. (1998). An analysis of personal financial literacy among college students. *Financial services review*, 7(2), 107-128.
- Clarke, M. C., Heaton, M. B., Israelsen, C. L., & Eggett, D. L. (2005). The acquisition of family financial roles and responsibilities. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 33(4), 321-340.
- Contuk, F. Y. (2018). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumunu etkileyen faktörler üzerine bir araştırma: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(77), 115-136.
- Delaune, L. D., Rakow, J. S., & Rakow, K. (2010). Teaching financial literacy in a co-curricular service-learning model. *Journal of Accounting Education*, 28(2), 103-113.
- Ergün, B., Şahin, A., & Ergin, E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Journal of International Social Research*, 7(34).
- Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği. (12 Eylül 2020). Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği Hakkında. . Retrieved from <https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/>
- George, D. (2011). SPSS for windows step by step: A simple study guide and reference, 17.0 update, 10/e. Pearson Education India.
- Government Accounting Office. (18 Eylül 2020). Highlights Of A Gao Forum: The Federal Government's Role In Improving Financial Literacy Retrieved from <https://www.gao.gov/new.items/d0593sp.pdf>
- Karadeniz, E., Koşan, L., Geçgin, E., & Beyazgül, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Analizi: Kafkas Üniversitesi Sarıkamış Kampüsünde Bir Araştırma. *Celal Bayar University Journal of Social Sciences/Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2).
- Kılıç, Y., Ata, H. A., & Seyrek, İ. H. (2015). Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(66), 129-150.
- Kocabıyık, T., & Teker, T. (2018). Finansal Okuryazarlık: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 117-144.
- Nash, J. (16 Eylül 2020). Adult Financial Literacy in Australia 2011. Retrieved from <https://www.anz.com.au/content/dam/anzcomau/documents/pdf/aboutus/wcmmigration/2011-Adult-Financial-Literacy-Full.pdf.pdf>
- National Educators Council. (11 Eylül 2020). "What is financial literacy?". Retrieved from www.financialeducatorsCouncil.org/financial-literacy-definition/
- Özdamar K. (2002) Paket Programlarla İstatistiksel Veri Analizi-1. 4. Baskı. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Rosacker, K. M., Ragothaman, S., & Gillispie, M. (2009). Financial literacy of freshmen business school students. *College Student Journal*, 43(2), 391-400.
- Sabri, M. F., & MacDonald, M. (2010). Savings behavior and financial problems among college students: The role of financial literacy in Malaysia. *Cross-Cultural Communication*, 6(3), 103-110.
- Sarigül, H. (2014). A Survey of Financial Literacy Among University Students. *Journal of Accounting & Finance*, 17(64), 207-224.
- Volpe, R. P., Chen, H., & Pavlicko, J. J. (1996). Personal investment literacy among college students: A survey. *Financial Practice and Education*, 6(2), 86-94.